

**Προωθώντας την Κριτική Σκέψη στα Ευρωπαϊκά
Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα: Προς ένα
εκπαιδευτικό πρωτόκολλο**

**Ένα εκπαιδευτικό πρωτόκολλο για την προώθηση της
Κριτικής Σκέψης στην Ανώτατη Εκπαίδευση της Ευρώπης**

Τεχνικά Δεδομένα και Δεδομένα καταλόγου

Εξώφυλλο

Σχεδιασμός εικόνας από Harryarts / Freepik

Ημερομηνία Δημοσίευσης

Απρίλιος 2019

Συνιστώμενη καταλογογράφηση

ΠΡΟΩΘΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ ΣΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ: ΠΡΟΣ ΕΝΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ.

Προωθώντας την Κριτική Σκέψη στα Ευρωπαϊκά Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα: Προς ένα εκπαιδευτικό πρωτόκολλο / Συντονιστής του προγράμματος CRITHINKEDU Caroline Dominguez, Συν-συγγραφείς Jan Elen ...[et al.].- Vila Real: UTAD, 2019

ISBN: 978-989-704-375-8

I. Elen, Jan, (coaut.)

1. Pensamento crítico--Competências--Formação pedagógica--Séc. 21--[Relatório técnico] / 2. Educação--Ensino superior--Formação pedagógica--[Relatório técnico]

CDU 378.025"20"(047.3)

165.19"20"(047.3)

Αναφορά ως

Elen, J., Jiang, L., Huyghe, S., Evers, M., Verburgh, A., ... Palaigeorgiou, G. (2019). *Promoting Critical Thinking in European Higher Education Institutions: towards an educational protocol*. C. Dominguez & R. Payan-Carreira (Eds.). Vila Real: UTAD.

Χρηματοδότηση

Το παρόν έργο είναι μέρος του προγράμματος «Η Κριτική Σκέψη στα Ευρωπαϊκά Προγράμματα Σπουδών της Ανώτατης Εκπαίδευσης» (Critical Thinking Across the European Higher Education Curricula' – CRITHINKEDU) με κωδικό αναφοράς 2016-1-PT01-KA203-022808, χρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο Πλαίσιο του Προγράμματος Erasmus+.

Αποποίηση ευθυνών

Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την παραγωγή αυτής της δημοσίευσης δεν αποτελεί αποδοχή του περιεχομένου το οποίο αντικατοπτρίζει μόνο τις απόψεις των δημιουργών και η Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΕΣ

Καθολικό Πανεπιστήμιο του Λουβαίν (KU Leuven), Βέλγιο

LAI JIANG, PhD, Centre for Instructional Psychology and Educational Sciences

STEVEN HUYGHE, PhD, Advisor, Unit for Educational training and support

MARLEEN EVERS, MSc, Scientific Collaborator, Centre for Instructional Psychology and Educational Sciences

JAN ELEN, PhD, Full Professor, Centre for Instructional Psychology and Educational Sciences

Πανεπιστήμιο Λουβαίν – Λίμπουργκ (UCLL), Βέλγιο

AN VERBURGH, PhD, Educational Quality Assurance Officer and Educational Specialist

ΕΤΑΙΡΟΙ

Πανεπιστήμιο Οικονομικών Σπουδών Βουκουρεστίου (ASE BUCURESTI), Ρουμανία

DANIELA DUMITRU, PhD, Associate Professor, Department for Teacher Training

DRAGOS BIGU, PhD, Senior Lecturer, Department of Philosophy and Human Sciences.

Σύγχρονο Κέντρο Διδακτικής (MDC), Λιθουανία

ASTA RAILIENĖ, PhD, Trainer and Researcher of the MDC, Associate Professor at Mykolas Romeris University, Institute of Education and Social Work

DAIVA PENKAUSKIENĖ, PhD, Director of the MDC, Lecturer at Mykolas Romeris University, Institute of Education and Social Work

Πανεπιστήμιο Δουβλίνου (UCD), Ιρλανδία

AOIFE AHERN, PhD, Associate Professor, School of Civil Engineering

CIARAN MCNALLY, PhD, Assistant Professor, School of Civil Engineering

JOHN O'SULLIVAN, PhD, Assistant Professor, School of Civil Engineering

Πανεπιστήμιο Οικονομικών Πράγας (VSE), Τσεχία

EVA JAROŠOVÁ, PhD, Associate Professor, Department of Managerial Psychology and Sociology

HANA LORENCOVÁ, PhD, Assistant Professor, Department of Managerial Psychology and Sociology

Πανεπιστήμιο Ρώμης (UNIROMA3), Ιταλία

ANTONELLA POCE, PhD, Associate Professor, Department of Education

FRANCESCO AGRUSTI, PhD, Full-time Researcher, Department of Education

MARIA ROSARIA RE, Research Fellow, Department of Education

FRANCESCA AMENDUNI, MSc, Research Fellow, Department of Education

Πανεπιστήμιο Σαντιάγκο ντε Κομποστέλλα (USC), Ισπανία

BLANCA PUIG, PhD, Assistant Professor, Faculty of Education Sciences

PALOMA BLANCO, PhD, Assistant Professor, Faculty of Education Sciences

INÉS MOSQUERA, MSc, Research Fellow, Faculty of Education Sciences

BEATRIZ CRUJEIRAS-PÉREZ, PhD, Assistant Professor, Faculty of Education Sciences

MARÍA PILAR JIMÉNEZ-ALEIXANDRE, PhD, Full Professor, Faculty of Education Sciences

ISABEL GARCÍA-RODEJA GAYOSO, PhD, Full Professor, Faculty of Education Sciences

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας (UTH), Ελλάδα

IOANNA V. PAPATHANASIOU, PhD, Assistant Professor, Nursing Department

KONSTANTINOS TSARAS, PhD, Assistant Professor, Nursing Department

EVANGELOS C. FRADELLOS, PhD, Adjunct Professor, Nursing Department

Πανεπιστήμιο Trás-os-Montes και Alto Douro (UTAD), Πορτογαλία

CAROLINE DOMINGUEZ, PhD, Assistant Professor, Engineering Department, LabCIDTFF - Centre of Didactics and Technology in Education of Trainers

GONÇALO CRUZ, MSc, Research Fellow, Engineering Department

HELENA SANTOS SILVA, PhD, Associate Professor, Department of Education and Psychology, Centre for Research and Intervention in Education

MARIA DA FELICIDADE MORAIS, PhD, Assistant Professor, Department of Letters, Arts and Communication

MARIA M. NASCIMENTO, PhD, Assistant Professor, Mathematics Department, LabCIDTFF - Centre of Didactics and Technology in Education of Trainers

RITA PAYAN-CARREIRA, PhD, Assistant Professor with Habilitation, School of Agrarian and Veterinary Sciences

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας (UOWM), Ελλάδα

CATHERINE DIMITRIADOU, PhD, Full Professor, Department of Primary Education, Faculty of Education

DIMITRIS PNEVMATIKOS, PhD, Full Professor, Department of Primary Education, Faculty of Education

SOFIA AVGITIDOU, PhD, Full Professor, Department of Early Childhood Education, Faculty of Education

GEORGE PALAIGEORGIU, PhD, Assistant Professor, Department of Primary Education, Faculty of Education

Περίληψη κυριότερων σημείων: Το εκπαιδευτικό πρωτόκολλο του Προγράμματος CRITHINKEDU για την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης

Η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης είναι σημαντικός στόχος της Ανώτατης Εκπαίδευσης στην Ευρώπη. Προκειμένου να υποστηριχθεί η επίτευξη αυτού του στόχου, προτείνεται ένα εκπαιδευτικό πρωτόκολλο. Το πρωτόκολλο βασίζεται σε όλα τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν στη διάρκεια του project CRITHINKEDU. Αυτό σημαίνει ότι βασίζεται στην αποδελτίωση της βιβλιογραφίας, στις εμπειρίες πάνω σε νέες προσεγγίσεις και στις άφθονες και γόνιμες συζητήσεις των μελών της ομάδας του έργου.

Παρατηρήσεις σχετικά με το εκπαιδευτικό πρωτόκολλο CRITHINKEDU

Ως εισαγωγή στο πρωτόκολλο επισημαίνονται ορισμένες παρατηρήσεις. Αυτές αποκαλύπτουν την ισχύ καθώς και τους περιορισμούς του τρέχοντος πρωτοκόλλου.

α. Το πρωτόκολλο δεν είναι στατικό και δεδομένο. Είναι μία κατασκευή η οποία έλαβε χώρα σε μια συγκεκριμένη χωροχρονική τοποθέτηση. Οποιαδήποτε αλλαγή στον χρόνο και στον τόπο μπορεί να οδηγήσει σε αλλαγές τόσο ως προς τα ιδιαίτερα στοιχεία όσο και ως προς τη δομή του.

β. Το πρωτόκολλο είναι το αποτέλεσμα ενός ευρωπαϊκού σχεδίου στο οποίο μια ομάδα μελών του προσωπικού των Ευρωπαϊκών Ιδρυμάτων Ανώτερης Εκπαίδευσης μοιράστηκε την υποτροφία τους.

γ. Το πρωτόκολλο είναι θεμελιώδες και γενικό. Προσδιορίζει μια σειρά από βασικά στοιχεία που μπορούν να καθοδηγήσουν και να προωθήσουν την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης.

δ. Κατά την αξιολόγηση και τη χρήση του πρωτοκόλλου, πρέπει να εξεταστεί το συγκεκριμένο νόημα που έχει δοθεί στην κριτική σκέψη στη διάρκεια αυτής της προσπάθειας.

ε. Οποιαδήποτε πρωτοβουλία για την υποστήριξη της κριτικής σκέψης πρέπει να είναι υψηλής ποιότητας. Αυτό σημαίνει ότι κατά το σχεδιασμό της πρωτοβουλίας εξετάζονται τα καλύτερα δυνατά «αποδεικτικά στοιχεία». Ομοίως, γίνεται εκ των προτέρων αποδεκτό ότι η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης παραμένει σύμφωνη με τις ιδιαίτερης αξίας δεοντολογικές αρχές.

Ένα εκπαιδευτικό πρωτόκολλο για την υποστήριξη της προώθησης της κριτικής σκέψης

Αυτό το εκπαιδευτικό πρωτόκολλο αντικατοπτρίζει αφενός μια ιστορικά τοποθετημένη, λειτουργική κατανόηση της θεωρητικής και εμπειρικής έρευνας για την κριτική σκέψη και αφετέρου τις πραγματικές εμπειρίες στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης.

Το εκπαιδευτικό πρωτόκολλο βασίζεται σε δύο σημαντικές αξιώσεις:

- (1) οι φοιτητές να αναπτύξουν την κριτική σκέψη τους με τη ρητή συμμετοχή σε κατάλληλες μαθησιακές δραστηριότητες, και
- (2) η ενίσχυση της κριτικής σκέψης να προϋποθέτει την επαναλαμβανόμενη εμπλοκή σε διαδικασίες κριτικής σκέψης.

Στόχοι

Προκειμένου να υποστηριχθεί η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, η κριτική σκέψη πρέπει να είναι ένας στόχος της εκπαίδευσης. Αυτό φαίνεται από τα εξής:

- Σε θεσμικό επίπεδο: Μια σαφή δήλωση αποστολής που αναγνωρίζει την κριτική σκέψη ως σημαντικό στόχο και εξηγεί πώς μπορεί να επιτευχθεί.
- Στο επίπεδο του Προγράμματος Σπουδών: Μια σαφή περιγραφή της κριτικής σκέψης ως σημαντικού στόχου του προγράμματος διδασκαλίας, που περιγράφει λεπτομερώς πώς μπορεί να επιτευχθεί.
- Σε επίπεδο μαθήματος: Μια σαφή περιγραφή της κριτικής σκέψης ως ένα σημαντικό μαθησιακό αποτέλεσμα, που επιπλέον θα εξηγεί πώς μπορεί να υλοποιηθεί.

Στα παραπάνω, «σαφής» σημαίνει ότι παρέχεται ρητή διευκρίνιση (με παραπομπή στη σχετική βιβλιογραφία) της έννοιας της κριτικής σκέψης. Με άλλα λόγια, οι στόχοι είναι σαφείς και διαφανείς. μπορούν να διαβαστούν και να κατανοηθούν από όλους τους εμπλεκόμενους.

Στα παραπάνω, «σημαντικό» σημαίνει ότι η μη επίτευξη του στόχου θα θεωρηθεί αποτυχία. Σε θεσμικό επίπεδο, αυτό σημαίνει ότι το ίδρυμα δεν θα είναι διαπιστευμένο εκτός και αν επιτευχθεί ο στόχος. Στο επίπεδο του Προγράμματος Σπουδών σημαίνει ότι ένας φοιτητής δεν θα μπορούσε να αποφοιτήσει αν ο στόχος δεν πραγματοποιηθεί. Στο επίπεδο του μαθήματος αυτό σημαίνει ότι ένας σπουδαστής δεν θα μπορούσε να προχωρήσει εκτός εάν υπάρχουν ενδείξεις κριτικής σκέψης. Με άλλα λόγια, η κριτική σκέψη ως σημαντικός στόχος συνεπάγεται ότι αποτελεί μέρος της αξιολόγησης. Δεδομένων των σημαντικών εννοιολογικών και μεθοδολογικών διαφορών μεταξύ των τομέων και των κλάδων, πρέπει να αναμένεται ότι οι σαφείς περιγραφές της κριτικής σκέψης ως σημαντικού στόχου στο πρόγραμμα διδασκαλίας και / ή στο επίπεδο μαθημάτων θα διαφέρουν μεταξύ των πεδίων και μεταξύ των κλάδων.

Συνθήκες

Η κριτική σκέψη απαιτεί ότι σε θεσμικό επίπεδο, στο Πρόγραμμα Σπουδών και σε επίπεδο μαθημάτων, η κριτική σκέψη είναι κάτι που επιτρέπεται διαρκώς και ταυτόχρονα, είναι εφικτή, συναφής με τις σπουδές στο ίδρυμα και επιδιώκεται ως σημαντικός εκπαιδευτικός στόχος.

Το επίθετο "συνεχής" υποδηλώνει ότι η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης δεν είναι μια λειτουργία μιας βολής. Η κριτική σκέψη δεν συμβαίνει αυτόματα ή αβίαστα. Χρειάζεται συνεχή πρακτική, ενίσχυση και υποστήριξη.

"Συνάφεια" σημαίνει ότι όλες οι ενέργειες σε σχέση με την κριτική σκέψη είναι ευθυγραμμισμένες με τους στόχους.

Η αποδοχή της κριτικής σκέψης συνεπάγεται ότι η κριτική σκέψη δεν μπορεί να έχει αρνητικές συνέπειες για το ίδρυμα, το προσωπικό του και / ή τους σπουδαστές του. Πιο συγκεκριμένα, απαιτεί την αυτονομία του θεσμού, του προσωπικού και των φοιτητών που έχουν τη δυνατότητα να σκεφτούν για τον εαυτό τους και με φωνή αυθεντική.

Η δυνατότητα κριτικής σκέψης συνεπάγεται ότι διατίθενται οι πόροι που απαιτούνται για την κριτική σκέψη. Υπονοεί ότι οι μαθητές μπορούν να ευδοκιμήσουν σε ένα περιβάλλον που είναι καλά σχεδιασμένο και τους προσφέρει τον χρόνο που απαιτείται για την ανάπτυξή της. Υπονοεί επίσης ότι

τα προγράμματα διδασκαλίας μπορούν να λειτουργούν μέσα σε μια διαφανή και ανοιχτή δομή και τα ιδρύματα μπορούν να εργάζονται μέσα σε σαφή νομικά πλαίσια.

Υποστηρικτικές παρεμβάσεις

Η έρευνα δείχνει ότι, όσον αφορά την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης (δεξιότητες, διαθέσεις ή συνδυασμό μεταξύ των δύο), μπορούν να εντοπιστούν τέσσερις κατηγορίες παρέμβασης (μοντελοποίησης, πρόκλησης, δήλωσης, παρακολούθησης). Για όλες τις υποστηρικτικές παρεμβάσεις, ο κανόνας είναι ότι η υποστήριξη αποσύρεται σταδιακά.

Παρεμβάσεις μοντελοποίησης

Η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης υποστηρίζεται όταν το ινστιτούτο (μέσω των διαχειριστικών δομών του), το πρόγραμμα διδασκαλίας (μέσω των εκπροσώπων του) και τα μαθήματα (μέσω των εκπαιδευτικών του) δείχνουν τι σημαίνει να σκεφτόμαστε κριτικά. Αυτό μπορεί να λάβει διάφορες μορφές.

Παρεμβάσεις πρόκλησης

Η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης υποστηρίζεται από την πρόκληση της κριτικής σκέψης. Αυτό συνεπάγεται ότι τίθενται ανοικτά ερωτήματα, παρέχονται ανεπαρκώς δομημένα καθήκοντα συζητούνται πολύπλοκα προβλήματα ή / και αυθεντικά, ενώ παραμένουν στο επίκεντρο τα ζητήματα του πραγματικού κόσμου. Το τι σημαίνει «πρόκληση» και το πώς είναι δυνατό να πραγματοποιείται μπορεί να διαφέρει για διαφορετικά πεδία και κλάδους και μπορεί να γίνεται με διαφορετικούς τρόπους.

Παρεμβάσεις δήλωσης

Η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης υποστηρίζεται από τη δήλωση ή τη σαφή περιγραφή του τι διακυβεύεται, ποιες στρατηγικές μπορούν να χρησιμοποιηθούν και ποια κριτήρια πρέπει να πληρούνται. Η δήλωση μπορεί να είναι είτε προφορική είτε γραπτή, αλλά σε όλες τις περιπτώσεις είναι ρητή και συγκεκριμένη. Το τι σημαίνει δήλωση και το πώς είναι δυνατό να επιτευχθεί μπορεί επίσης να ποικίλλει σε διαφορετικά πεδία και κλάδους.

Παρεμβάσεις παρακολούθησης

Η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης είναι δύσκολη. Για να αυξηθεί η πιθανότητα να συνεχιστεί η δράση, η παρακολούθηση μπορεί να βοηθήσει. Η επιτήρηση παρακολουθεί τις συνεχιζόμενες προσπάθειες και δραστηριότητες, παρέχει ανατροφοδότηση σε αυτές τις προσπάθειες και δραστηριότητες και βοηθά να διατηρούνται οι προσπάθειες και οι δραστηριότητες προσανατολισμένες προς την (ανάπτυξη της) κριτικής σκέψης. Αν και διαφέρει σε συγκεκριμένο περιεχόμενο και μορφή μεταξύ πεδίων και επιστημονικών κλάδων, η επιτήρηση θα συνεπάγεται πάντοτε παρακολούθηση, ανάδραση και προσανατολισμό.

Η ομάδα-στόχος και η δομή της Έκθεσης

Η κύρια ομάδα-στόχος αυτής της Έκθεσης είναι τα μέλη του προσωπικού των ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης που είναι υπεύθυνα για την παροχή προπτυχιακών και μεταπτυχιακών μαθημάτων και προγραμμάτων διδασκαλίας.

Άλλοι επαγγελματίες από διαφορετικούς τομείς μπορεί επίσης να ενδιαφέρονται για το περιεχόμενο της έκθεσης, καθώς και η ερευνητική κοινότητα που αναζητά στοιχεία σχετικά με την τρέχουσα σκέψη όσον αφορά την ανάπτυξη και την προώθηση της κριτικής σκέψης.

Η δομή της Έκθεσης θα πρέπει να επιτρέπει σε κάποιον να κατανοήσει σε βάθος το εκπαιδευτικό πρωτόκολλο όπως παρουσιάζεται στο Κεφάλαιο 5. Η φύση ενός εκπαιδευτικού πρωτοκόλλου, οι φιλοδοξίες του πρωτοκόλλου καθώς και τα βήματα για την ανάπτυξή του περιγράφονται στο Κεφάλαιο 1. Το πρωτόκολλο στηρίζεται σε μια σειρά από θεωρητικές προοπτικές και παραδοχές. Αυτά παρουσιάζονται στο Κεφάλαιο 2. Μία από τις υποθέσεις είναι ότι η κριτική σκέψη μπορεί να αναπτυχθεί όταν το περιβάλλον για όσους εμπλέκονται είναι καλά σχεδιασμένο. Τι συνεπάγεται αυτό συζητείται στο Κεφάλαιο 3. Μια άλλη παραδοχή σχετίζεται με την ιδιαίτερη φύση της κριτικής σκέψης. Διαφορετικές στρατηγικές και προσεγγίσεις για την καλλιέργεια δεξιοτήτων και διαθέσεων της κριτικής σκέψης παρουσιάζονται στο Κεφάλαιο 4. Η δομή της έκθεσης είναι τέτοια ώστε τα τμήματα και τα κεφάλαιά της να είναι αυτοδύναμα και οι αναγνώστες να μπορούν να περιορίσουν την ανάγνωσή τους στα τμήματα και τα κεφάλαια που τους ενδιαφέρουν περισσότερο.

Κεφάλαιο 1. Δήλωση προβλήματος

Στον πυρήνα του προγράμματος CRITHINKEDU βρίσκεται η κριτική σκέψη, ίσως ο σπουδαιότερος εκπαιδευτικός στόχος της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης καθώς και η σημαντικότερη ευθύνη της (Paul, Elder, & Bartell, 1997; Verburgh, 2013). Ενώ η σημασία του στόχου της Κριτικής Σκέψης (Κ.Σ) υποστηρίζεται σχεδόν ομόφωνα (τουλάχιστον καταρχήν), υπάρχει πολύ λιγότερη συναίνεση όταν πρόκειται για τρεις σημαντικές πτυχές της εξέλιξης της κριτικής σκέψης: τον ορισμό της, την αξιολόγηση και τις προσεγγίσεις για την προώθηση της ανάπτυξής της (Tiruneh, Verburgh, & Elen, 2014). Αυτή η απουσία συναίνεσης αντικατοπτρίζει τις πολλές διαστάσεις, την πολυπλοκότητα, την εξειδίκευση σε κάθε τομέα καθώς και τον πλούτο της κριτικής σκέψης.

Αυτή η έκθεση επικεντρώνεται στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης. Η έκθεση παρουσιάζεται στο πλαίσιο μιας συγκεκριμένης θέσης για την κριτική σκέψη αναφορικά με τον ορισμό, την αξιολόγηση και την ανάπτυξή της (βλ. Κεφάλαιο 2: Θεωρητικές προοπτικές και υποθέσεις). Η θέση αυτή στηρίζεται στα αποτελέσματα προηγούμενων δράσεων του έργου CRITHINKEDU (<http://crithinkedu.utad.pt/en/crithinkedu/>). Στο πλαίσιο του έργου CRITHINKEDU, η παρούσα έκθεση απευθύνεται σε όσους είναι υπεύθυνοι για τη δημιουργία και την πορεία των μαθημάτων (π.χ. καθηγητές πανεπιστημίων), για τα προγράμματα διδασκαλίας (π.χ. επιτροπές προγραμμάτων) και σε εκείνους οι οποίοι ανήκουν στην ανώτερη διοικητική δομή των ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης (π.χ. πρυτάνεις, αντιπρυτάνεις). Μπορεί επίσης να είναι χρήσιμη για όλους εκείνους που ασκούν υποστηρικτικούς εκπαιδευτικούς ρόλους (π.χ. βοηθητικό διδακτικό προσωπικό, μέλη εκπαιδευτικών υπηρεσιών υποστήριξης).

Η έκθεση παρέχει μια συνολική κατανόηση σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο τα ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης της Ευρώπης ενθαρρύνουν ή μπορούν να προωθήσουν την κριτική σκέψη σε διαφορετικά επίπεδα (μαθήματα, εκπαιδευτικά προγράμματα, θεσμούς), λαμβάνοντας υπόψη τόσο τις τρέχουσες μελέτες εκπαιδευτικής παρέμβασης που αναφέρονται στη βιβλιογραφία όσο και τις εκπαιδευτικές πρακτικές.

Δεδομένης της σημασίας της κριτικής σκέψης, αφενός, και των ιδιαιτεροτήτων της σε διαφορετικούς τομείς και περιβάλλοντα, αφετέρου, η παρούσα έκθεση περιγράφει τον τρόπο με τον οποίο τα Ανώτερα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της Ευρώπης μπορούν να προωθήσουν την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης. Με άλλα λόγια, η παρούσα έκθεση στοχεύει στην εδραίωση (μέρους) του πεδίου, παρουσιάζοντας ποιοτικές κατευθυντήριες γραμμές για την κριτική σκέψη στην

(ευρωπαϊκή) Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Έτσι, η έκθεση παρουσιάζει και ένα ανάλογο «εκπαιδευτικό πρωτόκολλο».